

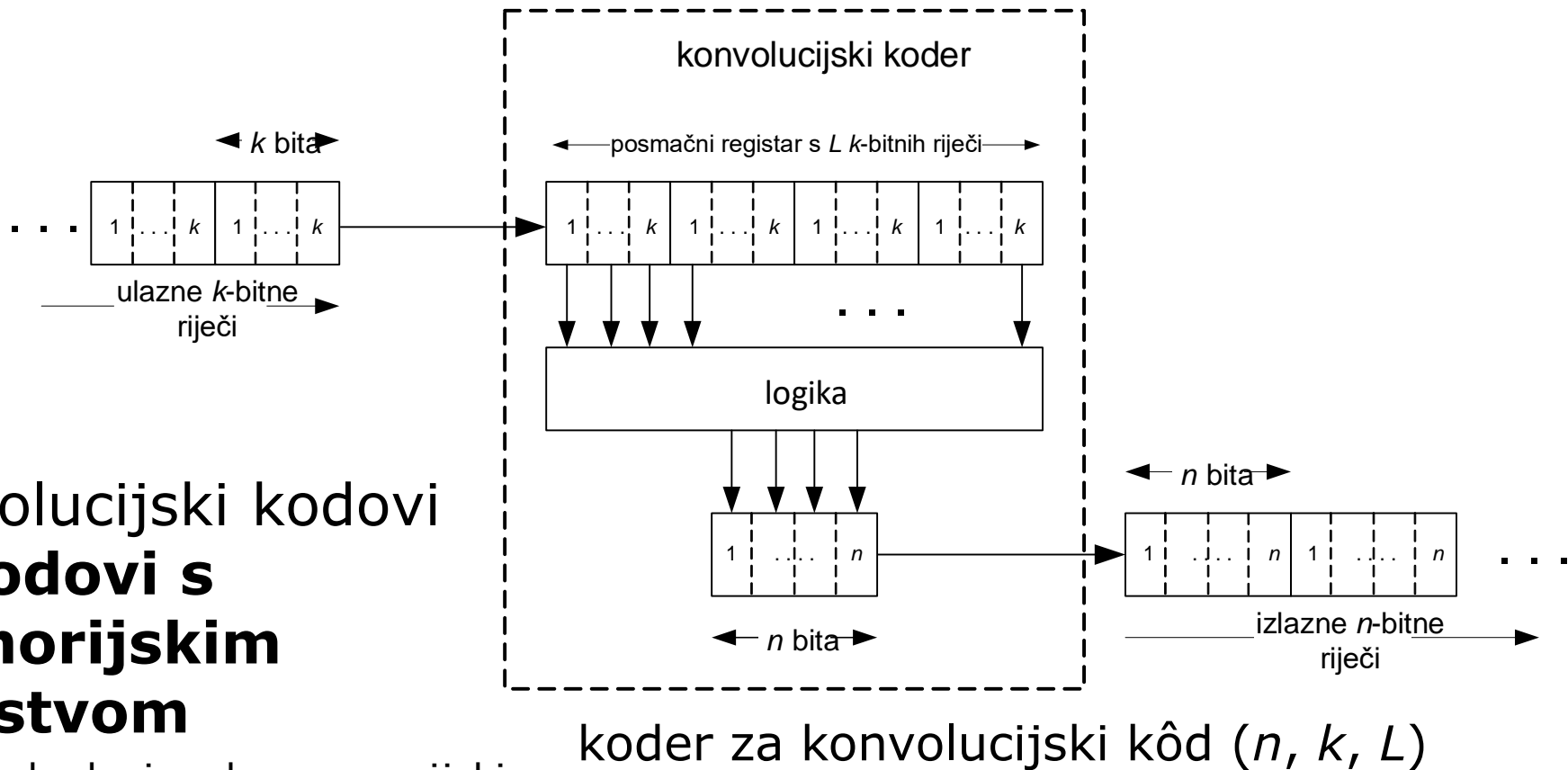

Zaštitno kodiranje III – konvolucijsko kodiranje

Teorija informacije

Općeniti model konvolucijskog koder

- ♦ konvolucijski koder izgrađen je od
 - posmačnih registara i logike (zbrajači u aritmetici modulo 2)

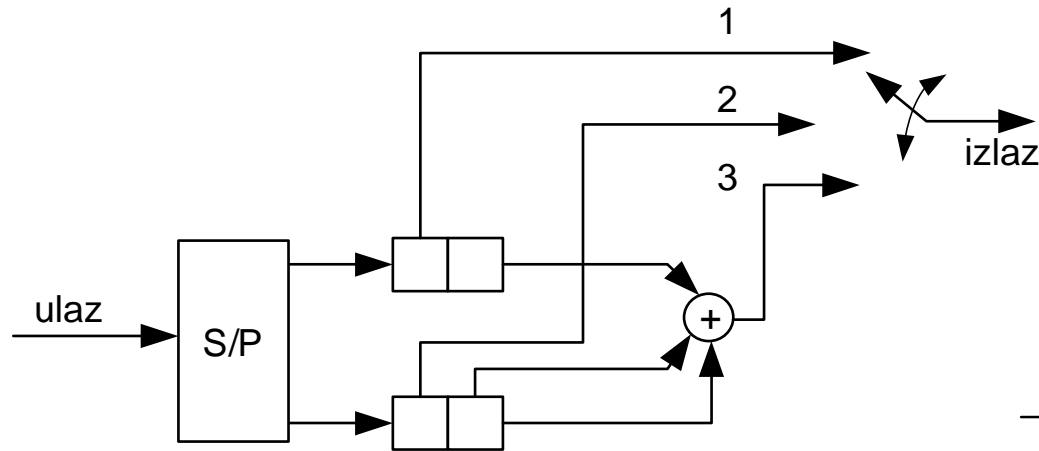

- ♦ konvolucijski kodovi su **kodovi s memorijskim svojstvom**
 - blok kodovi su bezmemorijski

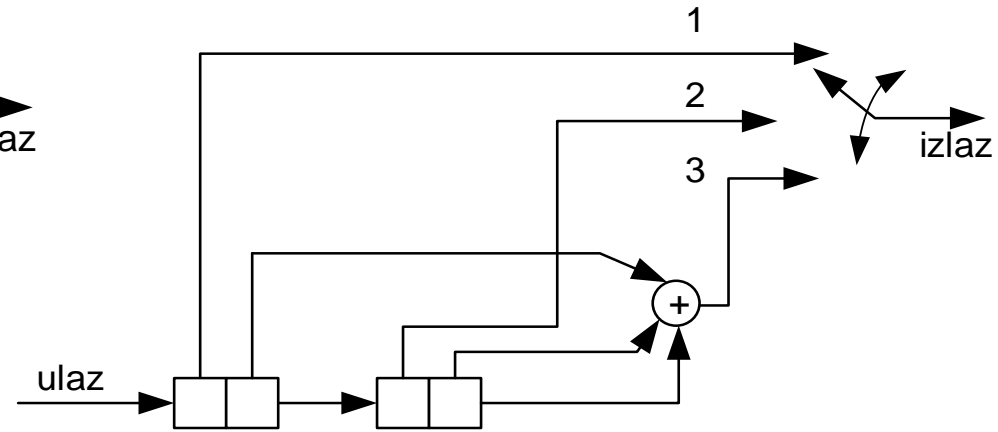
Općeniti model konvolucijskog koder (II)

- na ulazu podaci organizirani u okvire duljine k bita
- na svaki brid takta koji upravlja radom koder k bita se pomiče u desno
- time je svaki put generirano n bita na izlazu, $n > k$
- takav odnos osigurava zalihost u kodu
- koder ima i memoriju, svaki slijed on n bita na izlazu ovisi o sadašnjem kao i o $L - 1$ prethodnih ulaznih okvira, $L > 1$
- L se naziva *constraint length* – granična duljina koder
 - kod komercijalnih koder $L \leq 10$
- za kodnu brzinu R vrijedi izraz: $R = k/n$
- primjer: $k = 1$, $L = 3$ i $n = 2$
- svaki bit s ulaza ($k = 1$) generira 2 bita na izlazu ($n = 2$)
- dakle, $R = 1/2$
- u praksi: k i n su mali cijeli brojevi, a L se mijenja u svrhu upravljanja redundancijom koda

Koder sa serijskim i paralelnim ulazom

a)

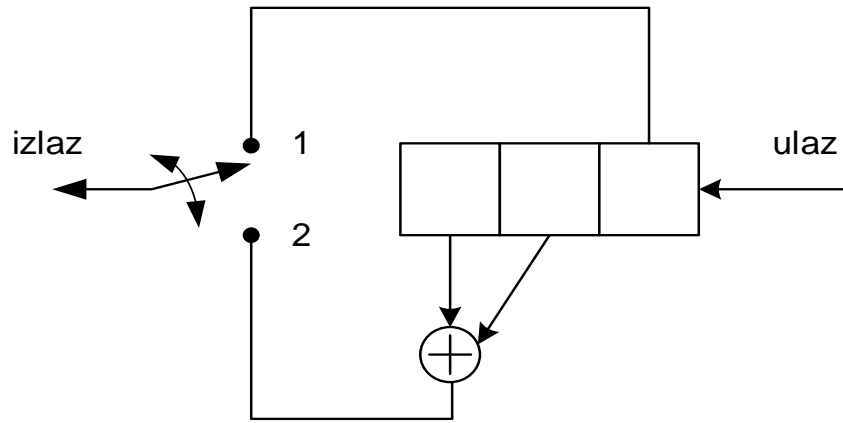
b)

- ♦ konvolucijski koderi, $k = 2, n = 3$
- ♦ a) paralelni ulaz
 - S/P – serijsko-paralelna pretvorba slijeda bita
- ♦ b) serijski ulaz

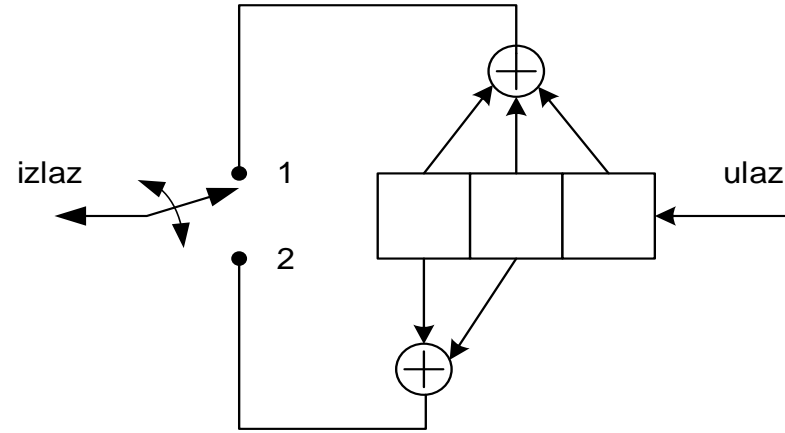
Veze u koderu

- ♦ veze povezuju zbrajače i izlaze bistabila registra
 - te veze se ne odabiru proizvoljno
 - one utječu na udaljenost koda
 - dobri kodovi su pronađeni za sve $L < 20$
- ♦ za razliku od blok kodova, konvolucijski kodovi nemaju veličinu bloka
 - problem je što na kraju ulaznog slijeda treba dodati bitove u stanju nula kako bi se posmačni registar u koderu „očistio” od podatkovnih bita
 - dodane nule ne predstavljaju korisnu informaciju pa je $R < k/n$

Sistematski i nesistematski koder

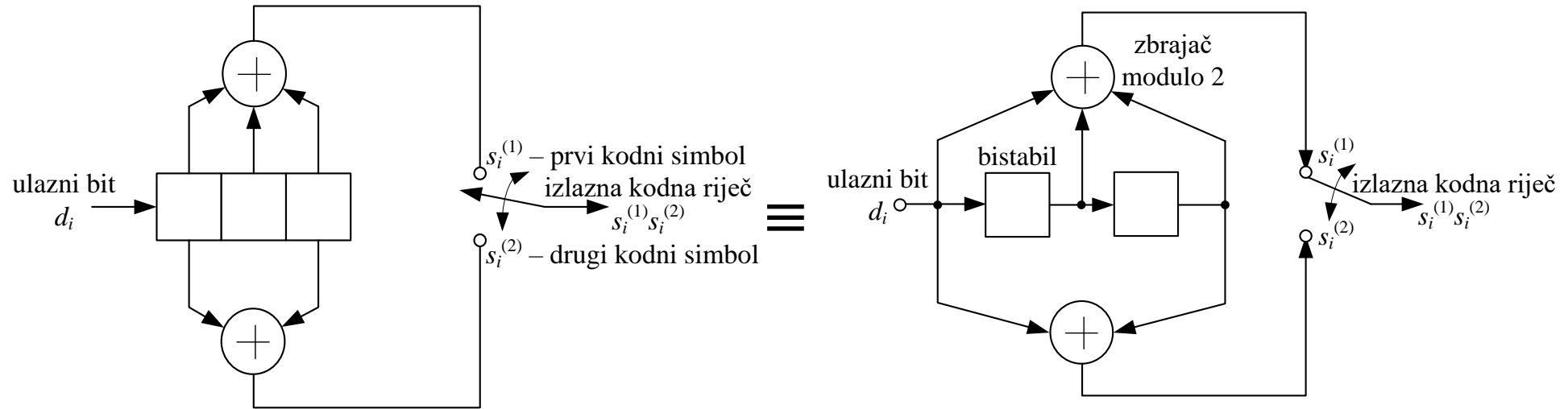
a)

b)

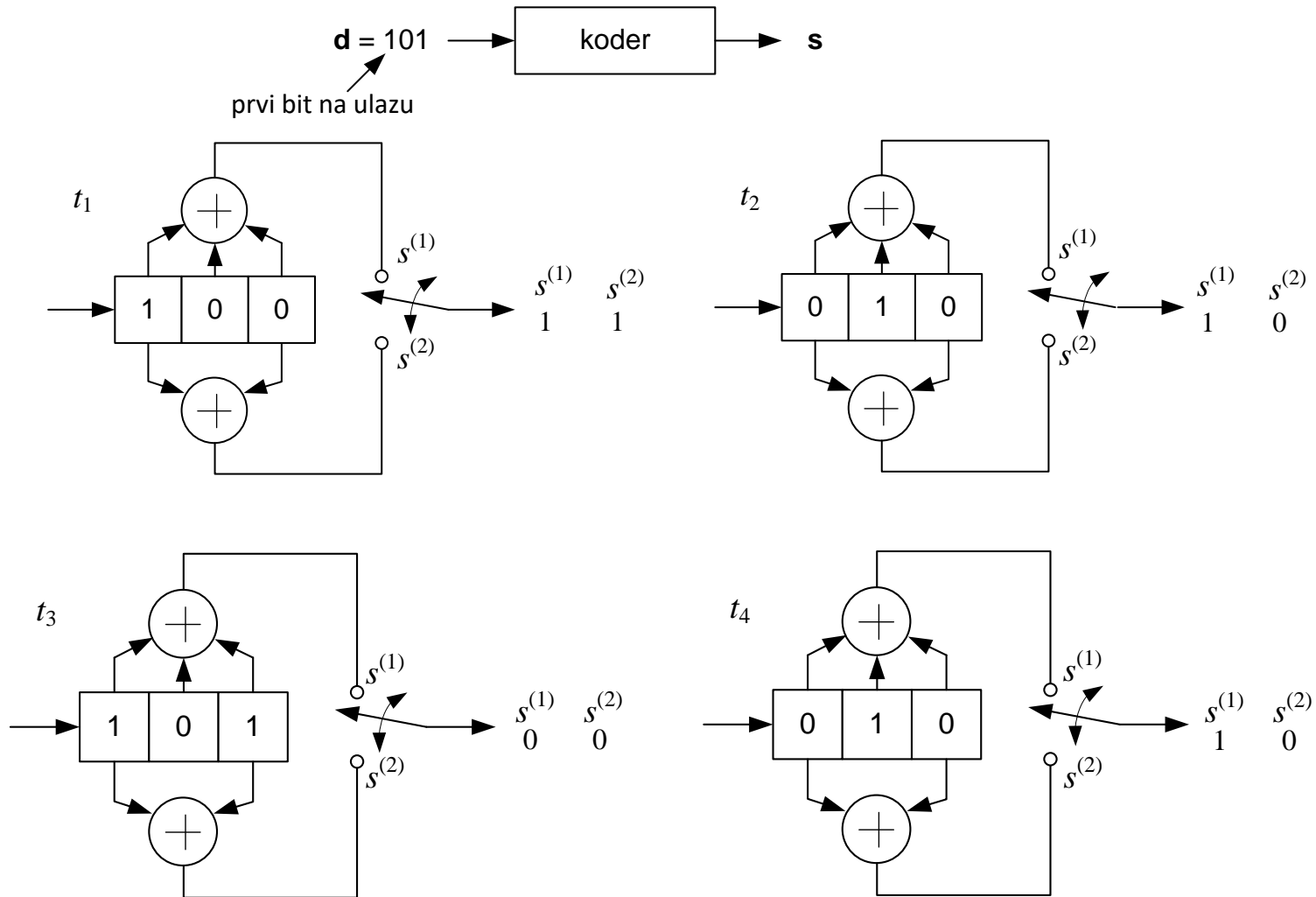
- ♦ a) sistematski koder ($k = 1, n = 2$)
 - ulazna k -torka pojavljuje se na izlazu kodera kao dio n -torke pridružene toj k -torci
 - smanjuje se Hammingova udaljenost između kodnih riječi
- ♦ b) nesistematski koder ($k = 1, n = 2$)

Primjer konvolucijskog koder za $k = 1$ i $n = 2$

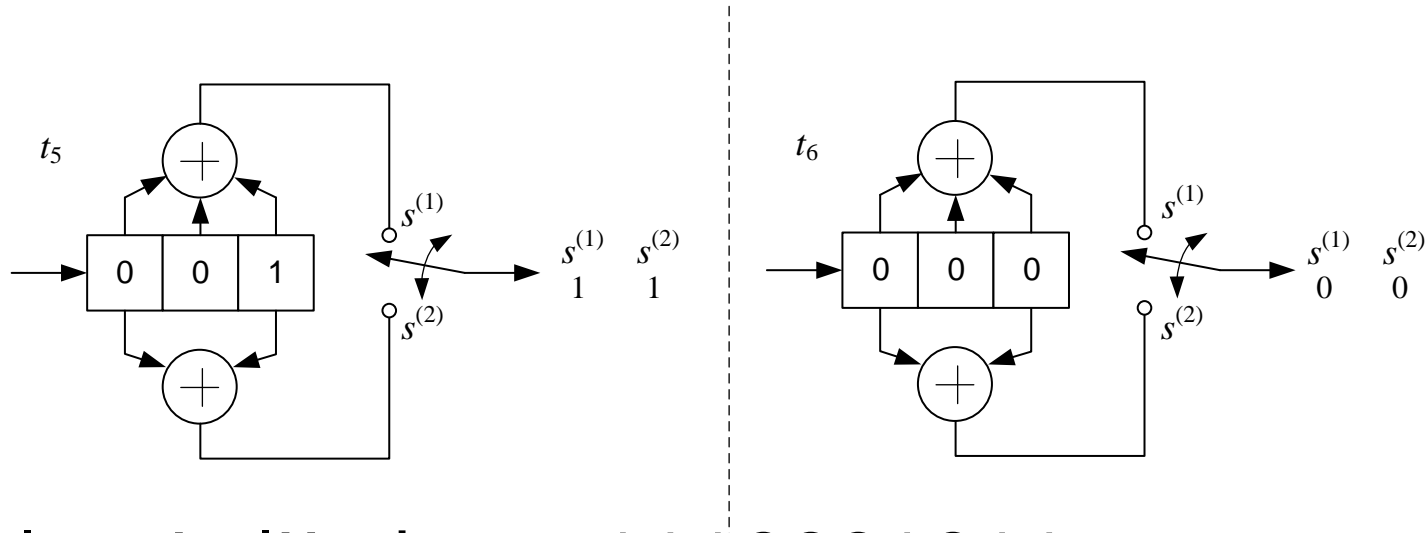

- ♦ primjer: konvolucijski koder, $R = 1/2$, $L = 3$
- ♦ na izlazu koder je komutator (*switch*), tj. sklopka koja prvo uzme uzorak izlaza gornjeg zbrajača (bit $s_i^{(1)}$), a onda donjeg (bit $s_i^{(2)}$)
 - uzorkovanje se ponavlja za svaki ulazni bit d_i
 - od svakog bita d_i nastaju dva bita na izlazu: $s_i^{(1)}s_i^{(2)}$
 - izlaz ovisi o d_i kao i o d_{i-1} i d_{i-2} (zbog $L = 3$)

Primjer rada kodera $R = 1/2$, $L = 3$

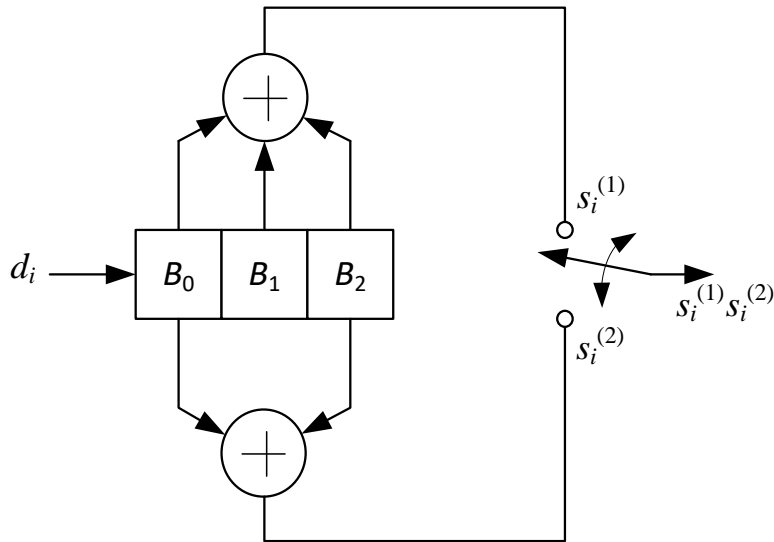
Primjer rada koder $R = 1/2$, $L = 3$ (II)

- ♦ izlazni slijed $\mathbf{s} = 1110001011$
- ♦ t_1 do t_6 su vremenski trenuci
- ♦ u t_4 i t_5 su na ulaz dovedeni simboli 0
 - dodane su $L - 1 = 2$ nule
 - u t_5 je koder „očišćen“
 - bit nove poruke može doći na ulaz u t_6

Impulsni odziv kodera

- ♦ odziv kodera na bit 1 na njegovom ulazu
- ♦ ulazni slijed $\mathbf{d} = 100$
- ♦ izlazni slijed $\mathbf{s} = 111011$ – impulsni odziv

d_i	B_0	B_1	B_2	$s_i^{(1)}$	$s_i^{(2)}$
1	1	0	0	1	1
0	0	1	0	1	0
0	0	0	1	1	1

- ♦ impulsni odziv izlaza $s^{(1)}$ je 111, a izlaza $s^{(2)}$ 101

Impulsni odziv koder (II)

- ♦ izlaz koder na bilo koji ulazni slijed možemo promatrati kao superpoziciju vremenski pomaknutih impulsnih odziva
 - to pokazuje da su konvolucijski kodovi linearni

- ♦ primjer:

$$\begin{array}{rcl}
 1 \cdot 111 & = & 1 \quad 1 \quad 1 \\
 0 \cdot 111 & = & \quad 0 \quad 0 \quad 0 \\
 101 \cdot 111 & = & 1 \cdot 111 = \quad \quad 1 \quad 1 \quad 1 \\
 & \Sigma & 1 \quad 1 \quad 0 \quad 1 \quad 1
 \end{array}$$

Ulaz d	Izlaz s				
1	11	10	11		
0		00	00	00	
1			11	10	11
\oplus	11	10	00	10	11

- pri tome je na izlazu $s^{(1)}$ slijed 11011 – to je konvolucija slijeda **d** = 101 i slijeda 111, tj. impulsnog odziva od $s^{(1)}$
- isto vrijedi i za izlaz $s^{(2)}$: konvolucija slijeda **d** = 101 i slijeda 101, tj. impulsnog odziva od $s^{(2)}$ daje 10001

Impulsni odziv koder (III)

- ♦ izlaz koder je isti kao i na slajdu 9
- ♦ pokazuje da je konvolucijski kod linearan
 - izlaz koder je konvolucija ulaznog slijeda i impulsnog odziva koder – otuda i naziv
- ♦ u primjeru koder sa slajda 7 vrijedi:
 - efektivna kodna brzina $R = 3/10 < 1/2 (= k/n)$
 - na primjer, za poruku duljine 300 bita, izlazna kodna riječ imala bi duljinu 604 bita
 - $R = 300/604$ – puno bliže $1/2$ od $3/10$

Prikaz koder pomoću vektora veza

- za koder se definira n vektora veza
- **vektor veze = funkcijski generator (FG) h_i**
 - i -ti izlaz ($1 \leq i \leq n$), po jedan FG za svaki zbrajač
- uz serijski ulaz, svaki vektor ima dimenziju $1 \times L \cdot k$
 - za $k = 1$ potrebno n vektora, svaki dimenzije $1 \times L$
- h_j opisuje veze između izlaza bistabila posmačnog registra i j -tog zbrajača
 - simbol 1 na i -toj poziciji unutar vektora veza j -tog zbrajača označava da je izlaz i -tog bistabila posmačnog registra vezan na j -ti zbrajač
 - simbol 0 označava da takva veza ne postoji
- primjer (slajd 7): $\mathbf{h}^{(1)} = [1 \ 1 \ 1]$ i $\mathbf{h}^{(2)} = [1 \ 0 \ 1]$
- $\mathbf{h}^{(1)}$ i $\mathbf{h}^{(2)}$ – impulsni odzivi izlaza $s^{(1)}$, odnosno $s^{(2)}$

Prikaz koda pomoću vektora veza (II)

- ♦ (za primjer sa slajda 7) ako je na ulazu koda slijed \mathbf{d} , izlazi su: $\mathbf{s}^{(1)} = \mathbf{d} * \mathbf{h}^{(1)}$, $\mathbf{s}^{(2)} = \mathbf{d} * \mathbf{h}^{(2)}$
 - pri čemu $*$ označava konvoluciju u diskretnom vremenu
- ♦ cijeli izlazni slijed nastaje prepletanjem $\mathbf{s}^{(1)}$ i $\mathbf{s}^{(2)}$
$$\mathbf{s} = \left(s_1^{(1)} s_1^{(2)} s_2^{(1)} s_2^{(2)} s_3^{(1)} s_3^{(2)} \dots \right)$$
- ♦ operacija konvolucije je ekvivalentna množenju u domeni transformacije
- ♦ (definicija) D -transformacija: $f(D) = \sum_{i=0}^{\infty} f_i D^i$
 - ovo je i dalje prikaz u vremenu

Prikaz koda pomoću vektora veza (III)

- ♦ D označava jedinično kašnjenje T [s] koje uzrokuje bistabil u posmačnom registru
 - množenje s D je pomak za T [s], množenje s D^2 je pomak za $2T$ [s] itd.
- ♦ prijenosne funkcije impulsnih odziva su:
 - (slajd 7) $h^{(1)}(D)=1+D+D^2$, $h^{(2)}(D)=1+D^2$
- ♦ transformacije izlaza $\mathbf{s}^{(1)}$ i $\mathbf{s}^{(2)}$ su:

$$s^{(1)}(D)=d(D)h^{(1)}(D), \quad s^{(2)}(D)=d(D)h^{(2)}(D)$$

- ♦ transformacija ukupnog izlaza \mathbf{s} je:

$$s(D)=s^{(1)}(D^2)+Ds^{(2)}(D^2) \quad \text{impulсни odziv koda}$$

$$\text{za } d(D)=100 \quad s(D)=1+D^2+D^4+D(1+D^4)=1+D+D^2+D^4+D^5$$

Prikaz koda pomoću vektora veza (IV)

$$s(D) = s^{(1)}(D^2) + Ds^{(2)}(D^2)$$

♦ objašnjenje izraza:

- $s^{(1)}$ se množi s 1, a $s^{(2)}$ s D zato jer se radi o prepletanju tih izlaznih simbola, pa svaki simbol $s_i^{(2)}$ kasni za T vremena (množenje s D) u odnosu na relevantni simbol $s_i^{(1)}$
- u izrazu se nalaze $s^{(1)}(D^2)$ i $s^{(2)}(D^2)$, a ne $s^{(1)}(D)$ i $s^{(2)}(D)$: s obzirom da se u ukupnom izlaznom slijedu **s** simboli $s_i^{(1)}$ pojavljuju naizmjenično sa simbolima $s_i^{(2)}$, to znači da su $s_i^{(1)}$ i $s_{i+1}^{(1)}$ međusobno razmaknuti za $2T$ vremena, isto vrijedi i za $s_i^{(2)}$
 - zato treba promatrati sljedove $f(D^2)$, tj. $s^{(1)}(D^2)$ i $s^{(2)}(D^2)$

Primjer prikaza pomoću vektora veza

- ♦ za primjer odziva koda sa slajdova 10 i 11
- ♦ $\mathbf{d} = [1 \ 0 \ 1]$, $d(D) = 1 + D^2$

$$h^{(1)}(D) = 1 + D + D^2, \quad h^{(2)}(D) = 1 + D^2$$

$$s^{(1)}(D) = d(D)h^{(1)}(D) = (1 + D^2)(1 + D + D^2) = 1 + D + D^3 + D^4$$

$$s^{(2)}(D) = d(D)h^{(2)}(D) = (1 + D^2)(1 + D^2) = 1 + D^4$$

$$\begin{aligned} s(D) &= s^{(1)}(D^2) + Ds^{(2)}(D^2) = \\ &= 1 + D^2 + D^6 + D^8 + D(1 + D^4) = \\ &= 1 + D + D^2 + D^6 + D^8 + D^9 \end{aligned}$$

- ♦ što odgovara slijedu 11 10 00 10 11

Generirajuća matrica koda

- ♦ za generirajuću matricu koda \mathbf{G} , ulazni slijed \mathbf{d} i izlazni slijed \mathbf{s} vrijedi: $\mathbf{s} = \mathbf{d} \cdot \mathbf{G}$
- ♦ konvolucijski koder je linearan
 - svaki bit s ulaza možemo promatrati kao samostalan ulazni simbol
 - odziv na više uzastopnih bitova je zbroj pomaknutih impulsnih odziva koder
- ♦ za primjer koder sa slajda 7:
 - neka su $\mathbf{h}^{(1)} = [h_1^{(1)} h_2^{(1)} h_3^{(1)}]$, $\mathbf{h}^{(2)} = [h_1^{(2)} h_2^{(2)} h_3^{(2)}]$
 - $h_j^{(m)}$ je j -ti bit u impulsnom odzivu izlaza $s^{(m)}$, $1 \leq j \leq 3$, $1 \leq m \leq 2$
 - na ulaz koder slijed bita $\dots d_{i-2} d_{i-1} d_i d_{i+1} d_{i+2} \dots$

Generirajuća matrica koda (II)

- ◆ kad bit d_i uđe u krajnji lijevi bistabil koda (B_0) u preostala dva bistabila su d_{i-1} (u B_1) i d_{i-2} (u B_2)
- ◆ bit d_i proizvede sljedeće vrijednosti izlaza koda:

$$s_i^{(1)} = d_i \cdot h_1^{(1)}, \quad s_{i+1}^{(1)} = d_i \cdot h_2^{(1)}, \quad s_{i+2}^{(1)} = d_i \cdot h_3^{(1)}$$

$$s_i^{(2)} = d_i \cdot h_1^{(2)}, \quad s_{i+1}^{(2)} = d_i \cdot h_2^{(2)}, \quad s_{i+2}^{(2)} = d_i \cdot h_3^{(2)}$$

- kako se bit d_i pomiče kroz koder svaki put pomnoži sljedeći koeficijent impulsnog odziva $\mathbf{h}^{(m)}$

- pojašnjenje: bit $d_i = 1$ svojim prolaskom kroz koder proizvede na izlazu $s^{(m)}$ slijed od tri bita $h_1^{(m)} h_2^{(m)} h_3^{(m)}$ ($= 1 \cdot \mathbf{h}^{(m)}$), a bit $d_i = 0$ proizvede slijed 0 0 0 ($= 0 \cdot \mathbf{h}^{(m)}$)

- ukupni slijed \mathbf{s} kojeg na izlazu proizvede prolazak bita d_i kroz koder je:

$$\mathbf{s} = \begin{bmatrix} s_i^{(1)} & s_i^{(2)} & s_{i+1}^{(1)} & s_{i+1}^{(2)} & s_{i+2}^{(1)} & s_{i+2}^{(2)} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} d_i h_1^{(1)} & d_i h_1^{(2)} & d_i h_2^{(1)} & d_i h_2^{(2)} & d_i h_3^{(1)} & d_i h_3^{(2)} \end{bmatrix}$$

- dakle, za poruku duljine 1 bit $\mathbf{G} = \begin{bmatrix} h_1^{(1)} & h_1^{(2)} & h_2^{(1)} & h_2^{(2)} & h_3^{(1)} & h_3^{(2)} \end{bmatrix}$

Generirajuća matrica koda (III)

- ♦ na sličan način bit d_{i+1} proizvede odziv

$$s_{i+1}^{(1)} = d_{i+1} \cdot h_1^{(1)}, \quad s_{i+2}^{(1)} = d_{i+1} \cdot h_2^{(1)}, \quad s_{i+3}^{(1)} = d_{i+1} \cdot h_3^{(1)}$$

$$s_{i+1}^{(2)} = d_{i+1} \cdot h_1^{(2)}, \quad s_{i+2}^{(2)} = d_{i+1} \cdot h_2^{(2)}, \quad s_{i+3}^{(2)} = d_{i+1} \cdot h_3^{(2)}$$

- ♦ sada je ukupni odziv kojeg proizvedu bitovi d_i i d_{i+1}

$$\mathbf{s} = \begin{bmatrix} s_i^{(1)} & s_i^{(2)} & s_{i+1}^{(1)} & s_{i+1}^{(2)} & s_{i+2}^{(1)} & s_{i+2}^{(2)} & s_{i+3}^{(1)} & s_{i+3}^{(2)} \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} d_i \cdot h_1^{(1)}, d_i \cdot h_1^{(2)}, d_i \cdot h_2^{(1)} + d_{i+1} \cdot h_1^{(1)}, d_i \cdot h_2^{(2)} + d_{i+1} \cdot h_1^{(2)}, \\ d_i \cdot h_3^{(1)} + d_{i+1} \cdot h_2^{(1)}, d_i \cdot h_3^{(2)} + d_{i+1} \cdot h_2^{(2)}, d_{i+1} \cdot h_3^{(1)}, d_{i+1} \cdot h_3^{(2)} \end{bmatrix}$$

- ♦ ako se prikaz pretvori u $\mathbf{s} = \mathbf{d} \cdot \mathbf{G}$, tada proizlazi

$$\mathbf{G} = \begin{bmatrix} h_1^{(1)}h_1^{(2)} & h_2^{(1)}h_2^{(2)} & h_3^{(1)}h_3^{(2)} & 0 & 0 \\ 0 & 0 & h_1^{(1)}h_1^{(2)} & h_2^{(1)}h_2^{(2)} & h_3^{(1)}h_3^{(2)} \end{bmatrix}$$

- ♦ evidentno je donji redak pomak gornjeg udesno

- razlog tome je kašnjenje bita d_{i+1} za bitom d_i za T [s], tj. za trajanja kašnjenja zbog prolaska bita kroz bistabil

Generirajuća matrica koda (IV)

- ♦ općeniti oblik generirajuće matrice konvolucijskog koda $(n, 1, L)$:

- impulsni odziv izlaza $s^{(m)}$, $1 \leq m \leq n$

- je $\mathbf{h}^{(m)} = [h_1^{(m)} \ h_2^{(m)} \ \dots \ h_L^{(m)}]$

- ulazna poruka $\mathbf{d} = [\mathbf{d}_1 \ \mathbf{d}_2 \ \dots \ \mathbf{d}_r]$

$$\mathbf{G} = \begin{bmatrix} h_1^{(1)}h_1^{(2)} \dots h_1^{(n)} & h_2^{(1)}h_2^{(2)} \dots h_2^{(n)} & h_3^{(1)}h_3^{(2)} \dots h_3^{(n)} & \dots & h_L^{(1)}h_L^{(2)} \dots h_L^{(n)} \\ & h_1^{(1)}h_1^{(2)} \dots h_1^{(n)} & h_2^{(1)}h_2^{(2)} \dots h_2^{(n)} & \dots & h_{L-1}^{(1)}h_{L-1}^{(2)} \dots h_{L-1}^{(n)} & h_L^{(1)}h_L^{(2)} \dots h_L^{(n)} \\ & & h_1^{(1)}h_1^{(2)} \dots h_1^{(n)} & \dots & h_{L-2}^{(1)}h_{L-2}^{(2)} \dots h_{L-2}^{(n)} & h_{L-1}^{(1)}h_{L-1}^{(2)} \dots h_{L-1}^{(n)} & h_L^{(1)}h_L^{(2)} \dots h_L^{(n)} \\ & & & \ddots & & \ddots & \ddots & \ddots \end{bmatrix}$$

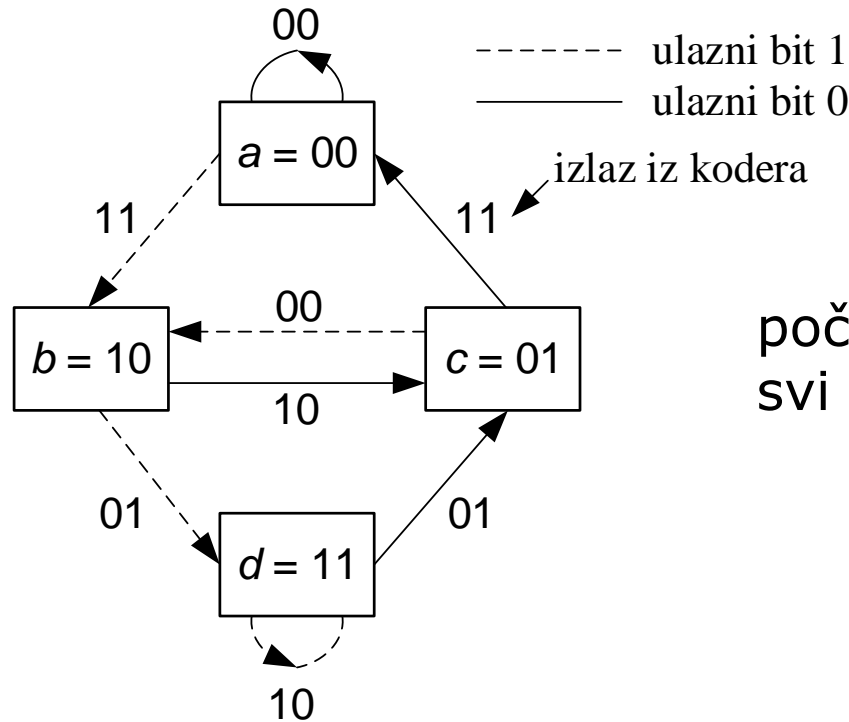
- Toeplitzova matrica – svaki redak je pomak prethodnog za jednu poziciju udesno

- elementi matrice koji nisu prikazani jednaki su nulama
- dimenzija matrice je $r \times (L + r - 1)$

Dijagram stanja konvolucijskog koda

- ♦ konvolucijski koder – automat s konačnim brojem stanja (engl. *finite-state machine*)
- ♦ stanje – najmanja količina informacije koja, zajedno s trenutnim ulazom u automat, određuje izlaz iz automata
 - koder ima 2^{L-1} mogućih stanja
- ♦ za koder s $R = 1/n$, stanje predstavlja sadržaj $L - 1$ krajnje desno pozicioniranih bistabila u posmačnom registru koda (ne nužno)
 - ako je u t_i stanje koda $X_i = m_{i-1}m_{i-2}\dots m_{i-L+1}$
 - tada je kodna riječ U_i potpuno određena s X_i i m_i
 - pri određivanju izlaza stanje X_i predstavlja prošlost koda
 - koder je Markovljev ako vrijedi $P(X_{i+1}|X_i, X_{i-1}, \dots, X_0) = P(X_{i+1}|X_i)$

Dijagram stanja konvolucijskog koder (II)

početno, tj. nulto stanje –
svi bistabili u stanju nula

- ♦ primjer: koder sa slajda 7, $R = 1/2$, $L = 3$
- ♦ četiri stanja: a , b , c i d
- ♦ iz svakog stanja moguća su samo dva prelaza, ovisno o ulaznom bitu

Dijagram stanja konvolucijskog koda (III)

- ♦ neka je **d** = 11011 iza kojih slijedi 00
 - pretpostavka: na početku svi bistabili u stanju 0

ulazni bit m_i	sadržaj registra	stanje u t_i	stanje u t_{i+1}	izlaz u t_i	
				u_1	u_2
	000	00	00		
1	100	00	10	1	1
1	110	10	11	0	1
0	011	11	01	0	1
1	101	01	10	0	0
1	110	10	11	0	1
0	011	11	01	0	1
0	001	01	00	1	1

■ **U** = 11 01 01 00 01 01 11

Ovisnost izlaza o početnom stanju registra

ulazni bit m_i	sadržaj registra	stanje u t_i	stanje u t_{i+1}	izlaz u t_i	
				u_1	u_2
	11x	1x	11		
1	111	11	11	1	0
1	111	11	11	1	0
0	011	11	01	0	1
1	101	01	10	0	0
1	110	10	11	0	1
0	011	11	01	0	1
0	001	01	00	1	1

♦ **U** = 10 10 01 00 01 01 11

- **U** nije samo funkcija ulaznog bita i $L - 1$ bita koji mu prethode

Stablasti dijagram konvolucijskog koder

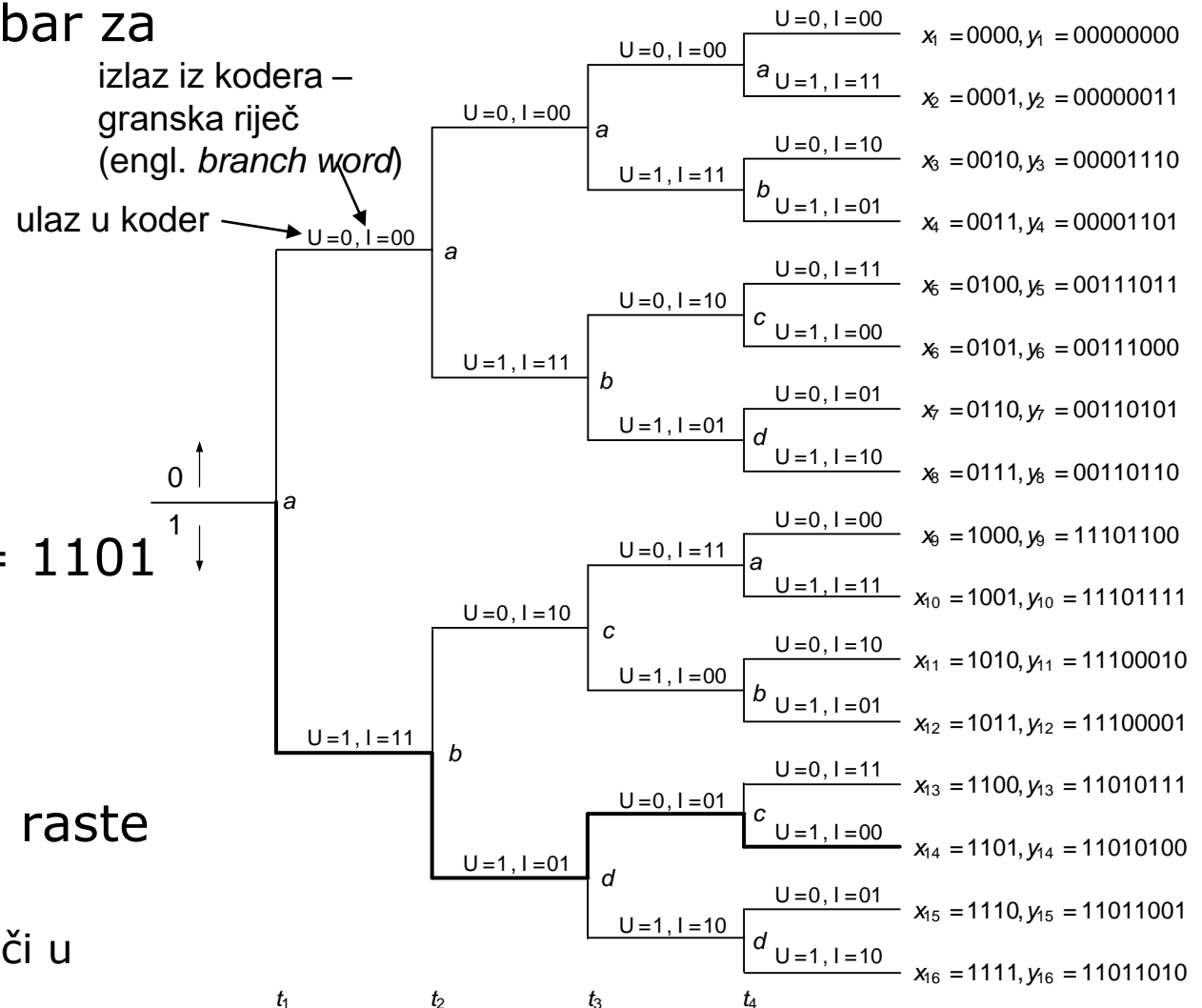
- ♦ dijagram stanja nije dobar za praćenje rada koder u vremenu

- ♦ rješenje: **stablasti dijagram**

- vertikalna linija – čvor
- horizontalna – grana

- ♦ primjer:

- za ulazni slijed $x_{14} = 1101$
- izlazni slijed $y_{14} = 11010100$
 - masno otisnuti put
- problem: broj grana raste s 2^r
 - r je broj granskih riječi u uzastopnom slijedu

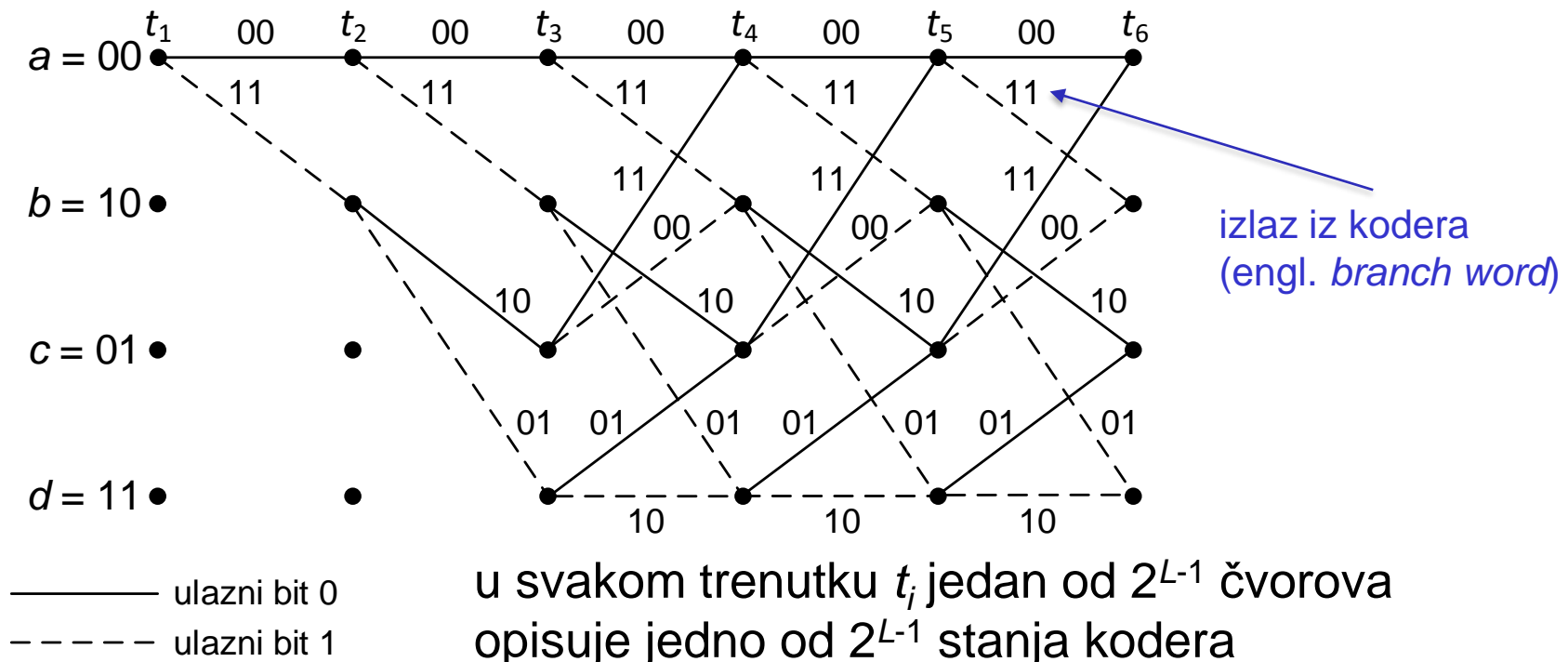

Rešetkasti dijagram konvolucijskog koda

- ♦ stablasta struktura se ponavlja nakon L grananja (u stablastom dijagramu od t_4)
 - izlaz koda ovisi samo o trenutnom i prethodnih $L - 1$ ulaza
 - npr. ako je ulazni slijed $1\ 0\ 0\ x\ y$ ili $0\ 0\ 0\ x\ y$
 - promatrano slijeva (prvi bit slijeda) udesno
 - za $L = 3$, kad četvrti bit (bit x) uđe u koder, krajnji lijevi bit je „izbačen” iz koda i više ne utječe na izlaz
 - dakle, bilo koja dva čvora koji imaju istu oznaku (a , b , c ili d u stablu) u trenutku t_i mogu biti stopljeni u jedan čvor
 - svi putovi koji iz njih proizlaze bit će međusobno identični

Rešetkasti dijagram konvolucijskog koda (II)

- ♦ u svakom trenutku rešetka koristi 2^{L-1} čvorova za prikaz 2^{L-1} stanja koda
- u trenutku t_4 dosegnuta je dubina $L = 3$
- od tog trenutka struktura se ponavlja

Dekodiranje konvolucijskih kodova

- ♦ u kanalima bez memorije uveden pojam **udaljenost koda**
 - to je udaljenost između primljene riječi i 2^k mogućih poslanih kodnih riječi (k je broj bita poruke)
 - **riječ** je ono što primimo kanalom (nije nužno dio korištenog koda K)
 - **kodna riječ** je dio koda K
 - obje imaju isti broj simbola (bita)
 - u prijemniku se odabire ona kodna riječ koja je najbliža primljenoj riječi
 - takvo pravilo zahtijeva računanje 2^k udaljenosti odnosno **metrika**
 - optimalno je ono odlučivanje koje daje rezultat s minimalnom vjerojatnosti pogreške za binarni simetrični kanala ($p_g < 0,5$) i za kanal s aditivnim bijelim Gaussovim šumom (AWGN)

Dekodiranje prema načelu najveće vjerojatnosti

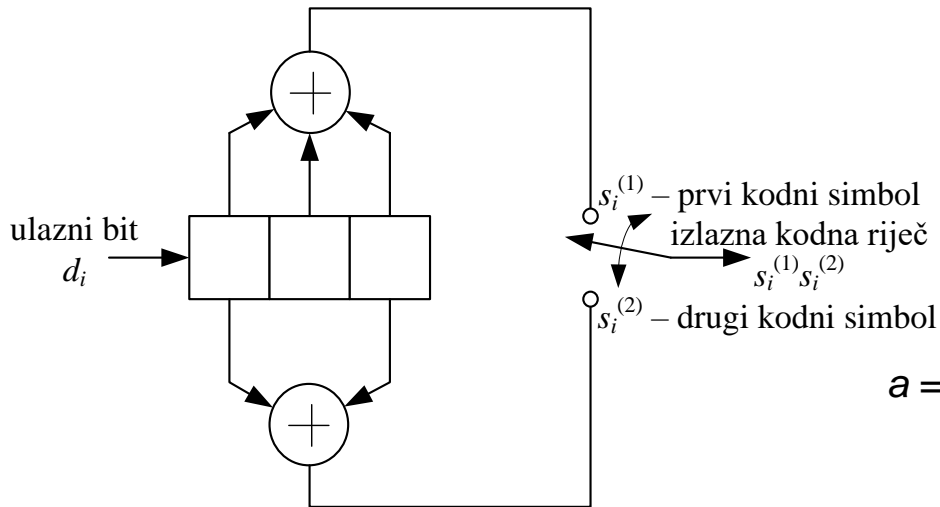
- engl. *Maximum Likelihood*, ML
- ◆ problem dekodiranja ML-om je u tome što je u rešetkastom dijagramu nužno odrediti sve putove kako bi se dekodiranje provelo
 - broj putova raste eksponencijalno s brojem primljenih simbola
- ◆ zato se za dekodiranje konvolucijskih kodova najčešće koristi Viterbijev algoritam
 - algoritam je optimalan jer radi prema načelu ML
 - koristi strukturu kodne rešetke i tako smanjuje složenost proračuna
 - složenost dekodera nije funkcija broja simbola u kodiranom slijedu

Viterbijev algoritam

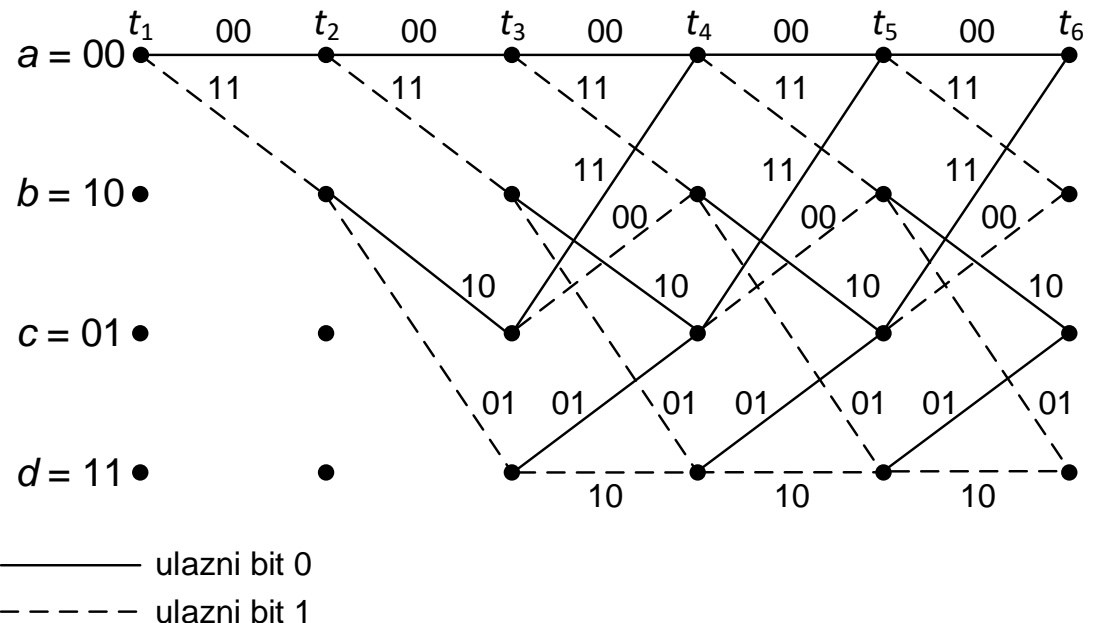
- ♦ Viterbijev algoritam poboljšava i ubrzava proračun tako što uspoređuje metrike putova koji se spajaju u nekom stanju i odbacuje putove s lošijom metrikom
 - navedeni postupak se ponavlja za sva stanja
 - na ovaj način na svakoj razini rešetke imamo 2^m “preživjelih” putova (engl. *surviving paths*)
 - $L = m + 1$, m je broj stanja
 - broj proračuna eksponencijalno raste s k i m
 - Viterbijev je algoritam ograničen na kodove s malim k i m

Prikaz načina rada Viterbijevog algoritma

- ◆ konvolucijski koder, $R = 1/2$, $L = 3$

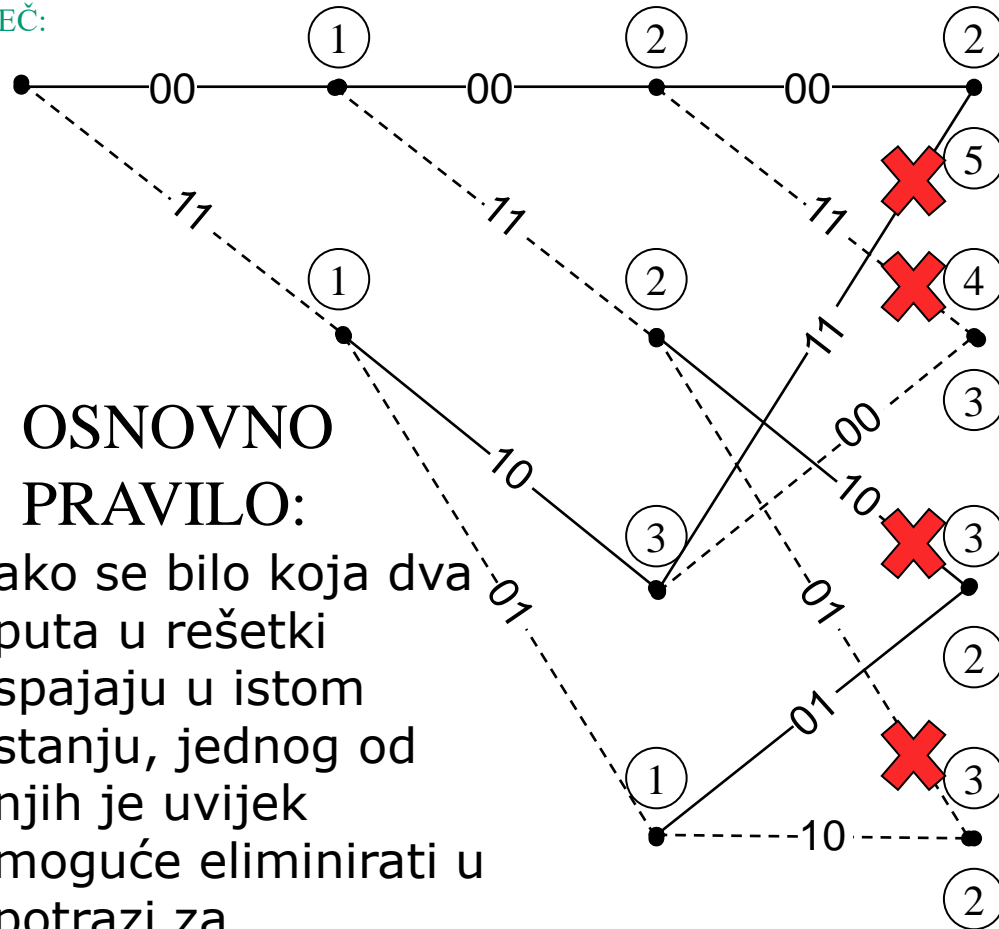

- ◆ optimalno dekodiranje konvolucijskih kodova svodi se na pronalaženje puta u rešetkastom dijagramu koji od primljene kodne riječi \mathbf{c}' ima minimalnu Hammingovu udaljenost

Viterbijev algoritam: primjer (1/5)

KORAK: 1 2 3 4 5 6
PRIMLJENA RIJEČ: 01 01 00 11 10 00

OSNOVNO PRAVILO:

ako se bilo koja dva puta u rešetki spajaju u istom stanju, jednog od njih je uvijek moguće eliminirati u potrazi za

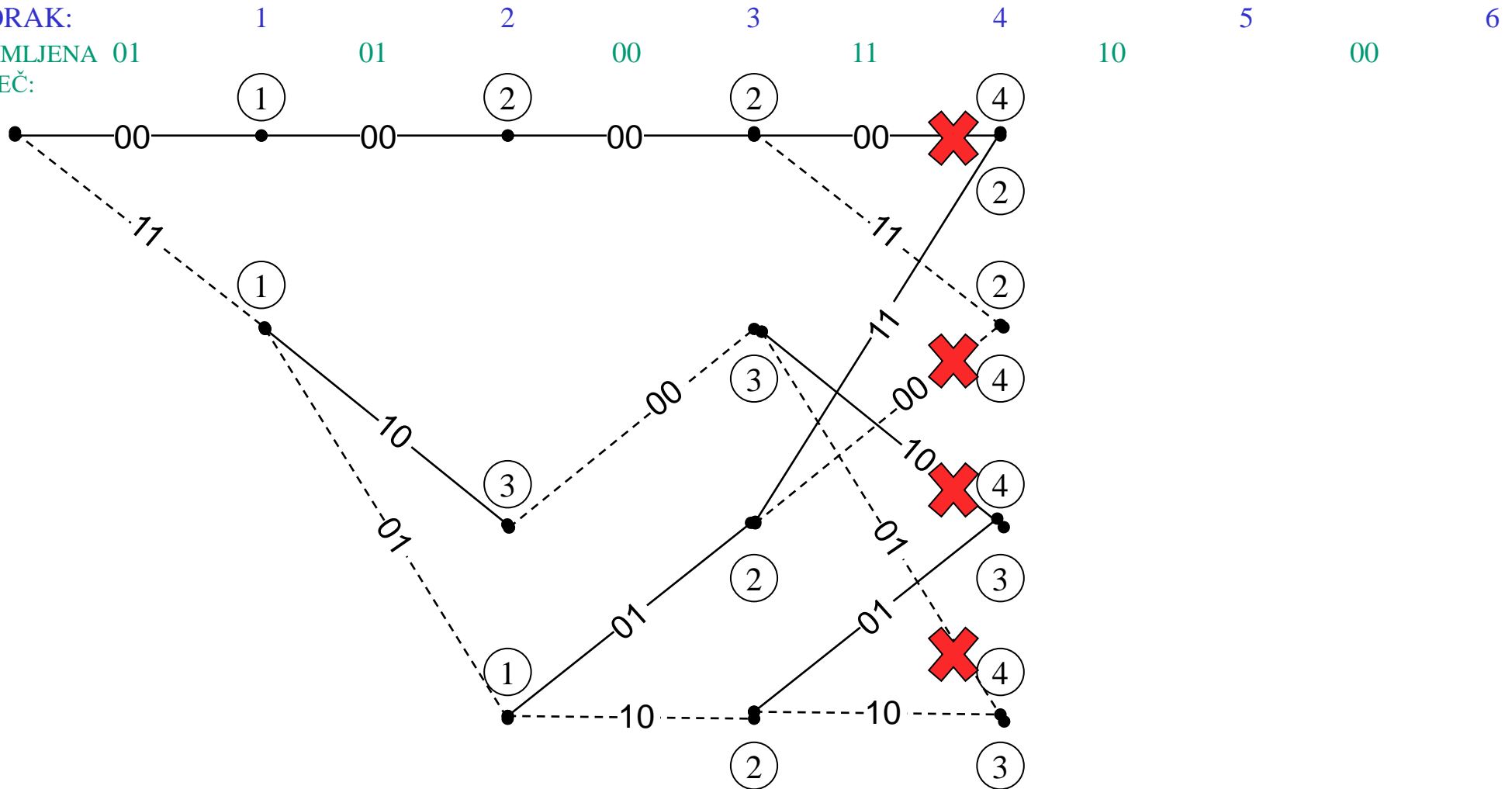
optimalnim putom: elimiramo put s većom kumulativnom Hammingovom metrikom

Viterbijev algoritam: primjer (2/5)

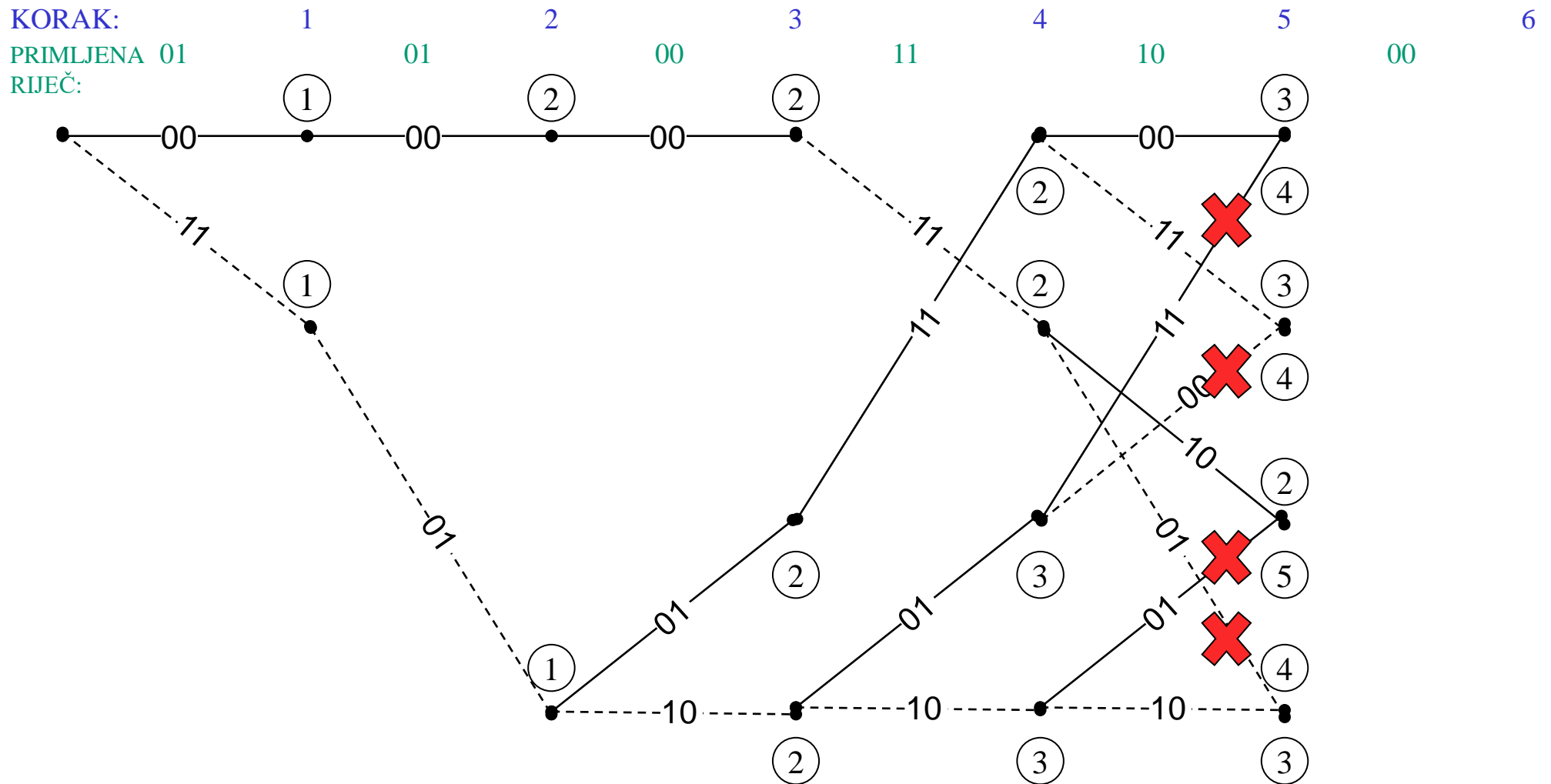
KORAK:

PRIMLJENA 01

RIJEČ:

Viterbijev algoritam: primjer (3/5)

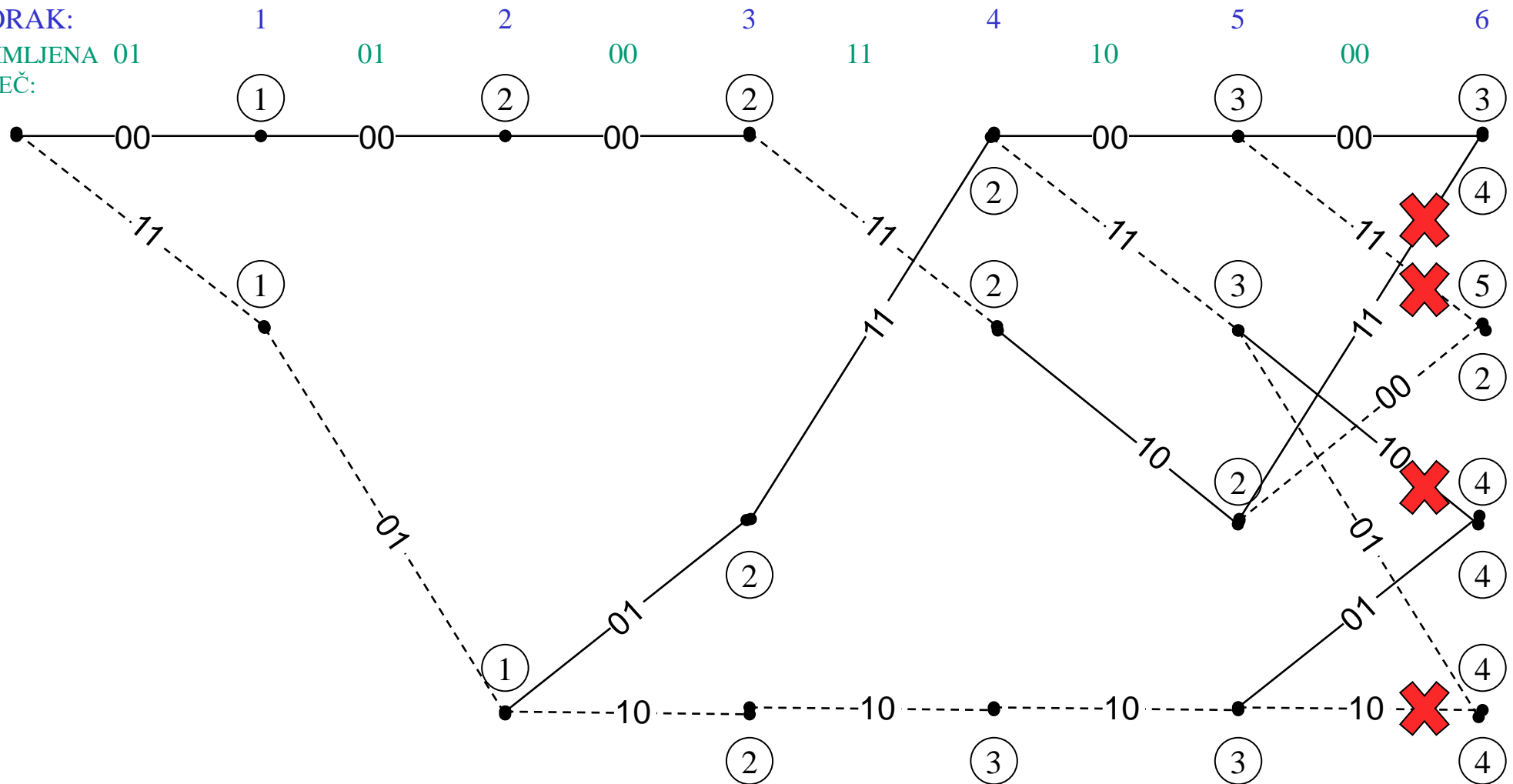

Viterbijev algoritam: primjer (4/5)

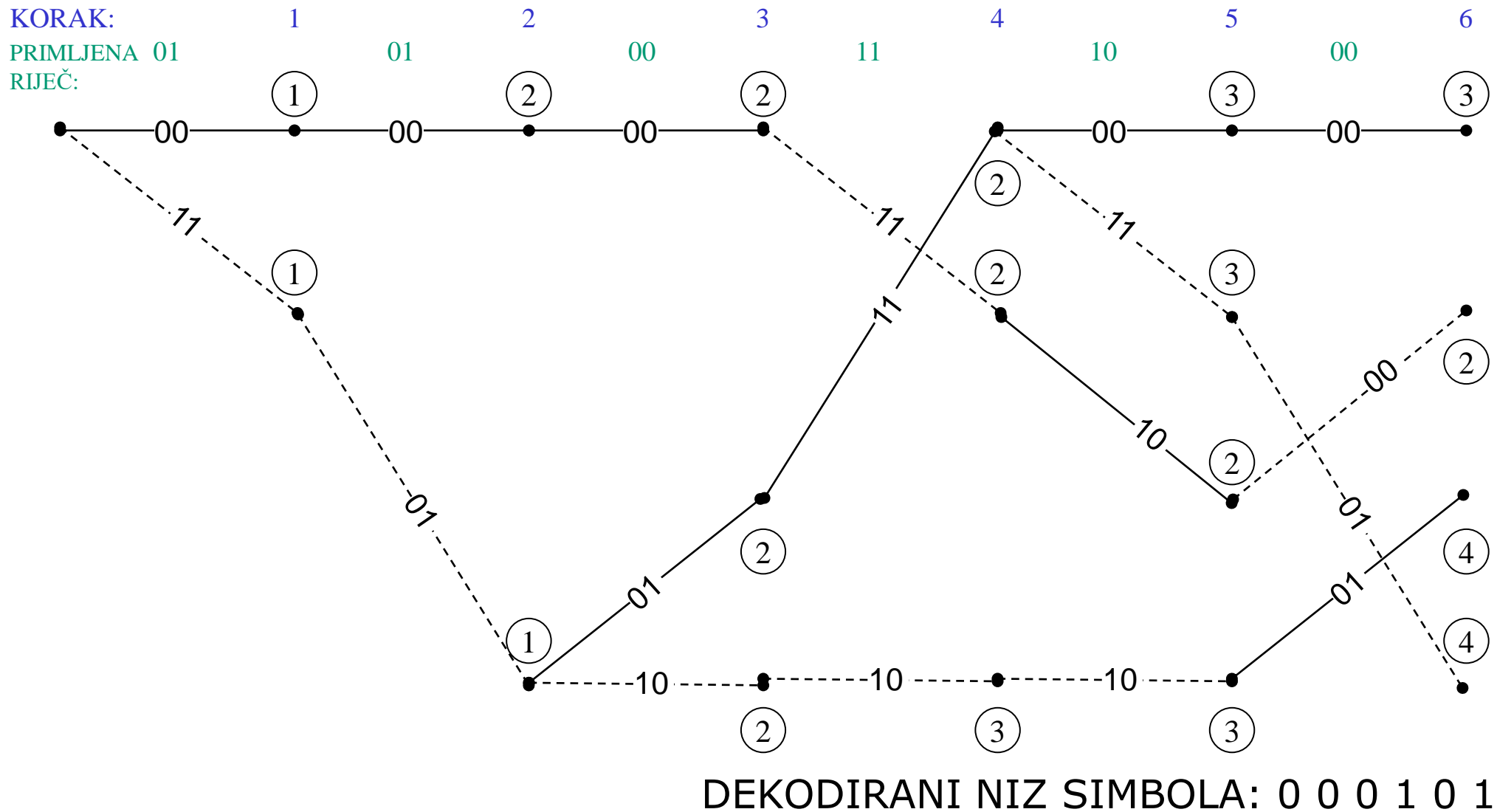
KORAK:

PRIMLJENA 01

RIJEČ:

Viterbijev algoritam: primjer (5/5)

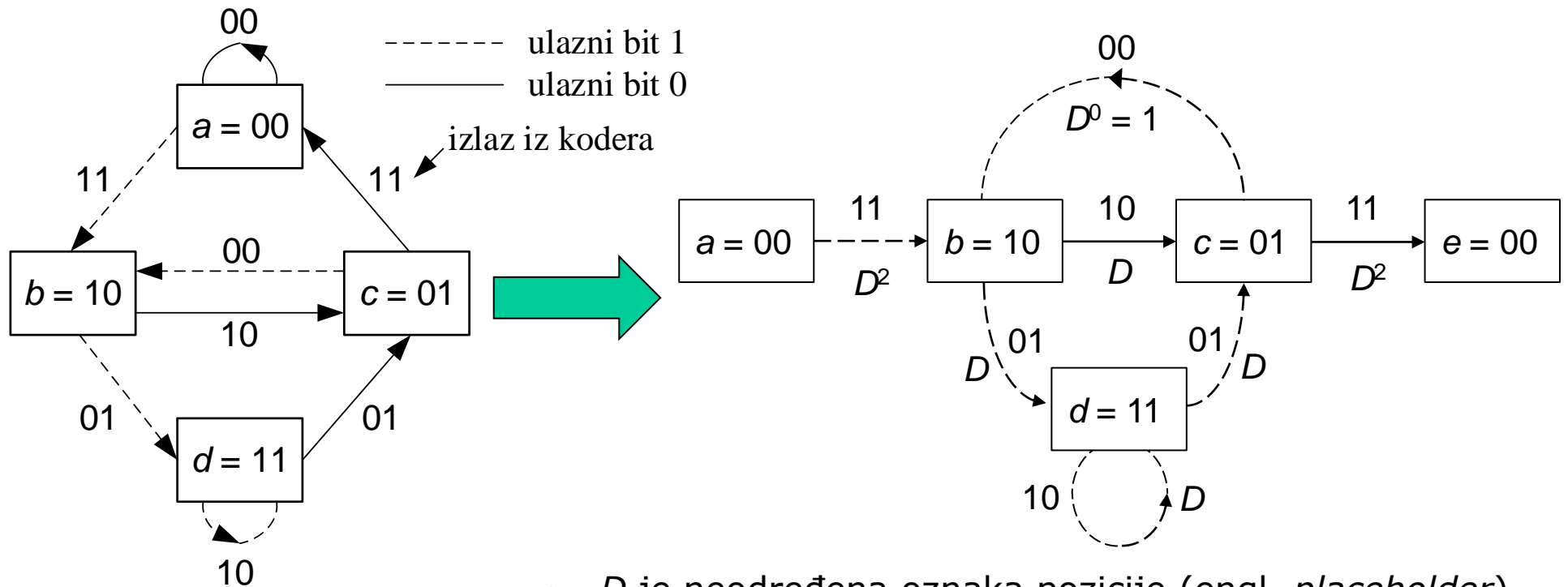

Viterbijev algoritam: neka praktična pitanja

- ♦ iz primjera je vidljivo da Viterbijev dekodер može u potpunosti početi s radom (kad su sva stanja uključena) nakon trećeg koraka grananja
- ♦ pitanje: Koliko dugo (do kojeg koraka grananja) algoritam treba ponavljati, tj. kada treba donijeti odluku o primljenom slijedu bitova?
 - ♦ na ovaj se način određuje dio bitova koji pripadaju izvornoj poruci
 - ♦ odgovor na dano pitanje je jako bitan jer cijena dekodera ovisi o veličini memorije u koju se spremaju “preživjeli” putovi
 - ♦ pokazuje se da veličina memorije koja je 4 do 5 puta dulja od L daje performanse koda bliske optimumu
 - ♦ kao izlaz dekodera, tj. bitovima poruke proglašavaju se bitovi koji pripada najvjerojatnijem putu od svih “preživjelih”
 - ♦ kad se donese odluka o izlazu dekodera, svi “preživjeli” putovi u memoriji brišu se i u istu spremaju novi
- ♦ pitanje: Što dekodер radi ako u istom stanju ima dva puta koji imaju jednaku metriku? U takvim prilikama dekodер odabire slučajno jedan od ta dva puta

Prijenosna funkcija konvolucijskog koda

- ♦ primjer koda, $R = 1/2$, $L = 3$

- ♦ D je neodređena oznaka pozicije (engl. *placeholder*)
- ♦ eksponent od D označava Hammingovu udaljenost izlazne riječi prema riječi sastavljenoj isključivo od simbola 0

Proračun prijenosne funkcije kodera

- ♦ put $a b c e$ (počinje i završava u stanju 00) ima prijenosnu funkciju D^5
 - udaljenost od puta sastavljenog samo od „0” je 5
- ♦ putovi $a b d c e$ i $a b c b c e$ imaju prijenosnu funkciju D^6
- ♦ skup jednažbi stanja

$$X_b = D^2 X_a + X_c$$

$$X_c = D X_b + D X_d$$

$$X_d = D X_b + D X_d$$

$$X_e = D^2 X_c$$

X_a, \dots, X_e su prazne varijable za označavanje djelomičnih putova do čvorova grafa

Prijenosna funkcija i udaljenost koda

♦ Prijenosna funkcija, $T(D)$

- (engl. *transfer function* ili *generating function*)

$$T(D) = \frac{X_e}{X_a} = \frac{D^5}{1-2D} = D^5 + 2D^6 + 4D^7 + \dots + 2^l D^{l+5} + \dots, l=0,1,2,\dots$$

- $T(D)$ pokazuje da postoji:

pomoćni izraz: $\frac{1}{1-x} = \sum_{n=0}^{\infty} x^n, |x| < 1$

- jedan put s udaljenošću 5 od puta sastavljenog isključivo od „0”, dva puta s udaljenošću 6, četiri s udaljenošću 7
- općenito postoji 2^l putova s udaljenošću $l + 5$ od puta sastavljenog isključivo od „0”, $l = 0, 1, 2, \dots$

- **slobodna udaljenost** koda, d_f , (engl. *free distance*) jednaka je Hammingovoj težini najmanjeg člana u izrazu za $T(D)$, u ovom primjeru $d_f = 5$ (zbog D^5)

- $T(D)$ nije iskoristiv za veliki L
 - » složenost mu raste eksponencijalno raste s L

Kodno pojačanje

♦ engl. *coding gain*

- CG definiran kao smanjenje odnosa energije bita prema spektralnoj gustoći snage šuma, E_b/N_0 , potrebnog za postizanje tražene vjerojatnosti pogreške bita, P_e , u sustavu s kodiranjem u odnosu na sustav bez kodiranja, a s istim modulacijskim postupkom i kanalom
- izražava se jedinicom decibel (dB)
- CG se mijenja u ovisnosti o potrebnom P_e
- za dekodir s tvrdim odlučivanjem: $CG \leq 10 \log_{10} [R(t+1)]$
 - R je kodna brzina, t je broj pogrešaka koje kôd može ispraviti
- za dekodir s mekim odlučivanjem: $CG \leq 10 \log_{10} (R d_f)$
 - d_f je slobodna udaljenost koda

$$t = \left\lfloor \frac{d_f - 1}{2} \right\rfloor$$

Granične vrijednosti kodnih pojačanja

- ♦ gornja granica na kodno pojačanje u odnosu na BPSK sustav bez kodiranja
 - Gaussov kanal i dekodiranje s tvrdim odlučivanjem
 - kodna brzina $R = 1/2$

L	d_f	gornja granica (dB)	L	d_f	gornja granica (dB)
3	5	3,97	3	8	4,26
4	6	4,76	4	10	5,23
5	7	5,43	5	12	6,02
6	8	6,00	6	13	6,37
7	10	6,99	7	15	6,99
8	10	6,99	8	16	7,27
9	12	7,78	9	18	7,78

Optimalni kodovi male granične duljine

- ♦ kodna brzina $R = 1/2$

granična duljina L	slobodna udaljenost d_f	kodni vektori
3	5	111 101
4	6	1111 1011
5	7	10111 11001
6	8	101111 110101
7	10	1001111 1101101
8	10	10011111 11100101
9	12	110101111 100011101

- ♦ ovi kodovi ne propagiraju katastrofičnu pogrešku
- ♦ imaju maksimalnu slobodnu udaljenost za zadani R i L

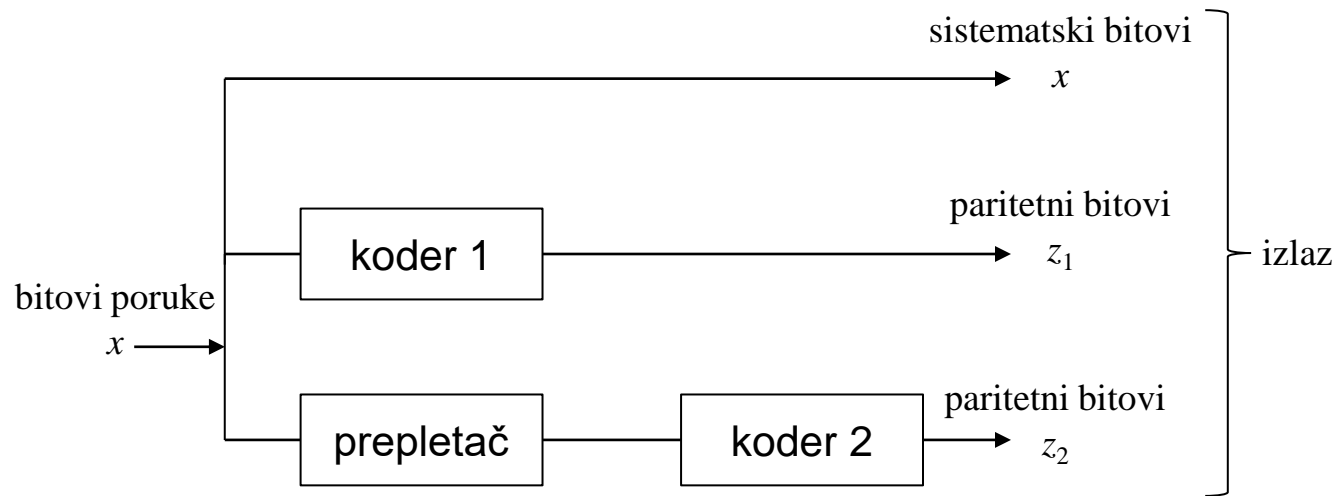
Optimalni kodovi male granične duljine (II)

- ♦ kodna brzina $R = 1/3$

granična duljina L	slobodna udaljenost d_f	kodni vektori
3	8	111 111 101
4	10	1111 1011 1101
5	12	11111 11011 10101
6	13	101111 110101 111001
7	15	1001111 1010111 1101101
8	16	11101111 10011011 10101001

Turbo kodovi

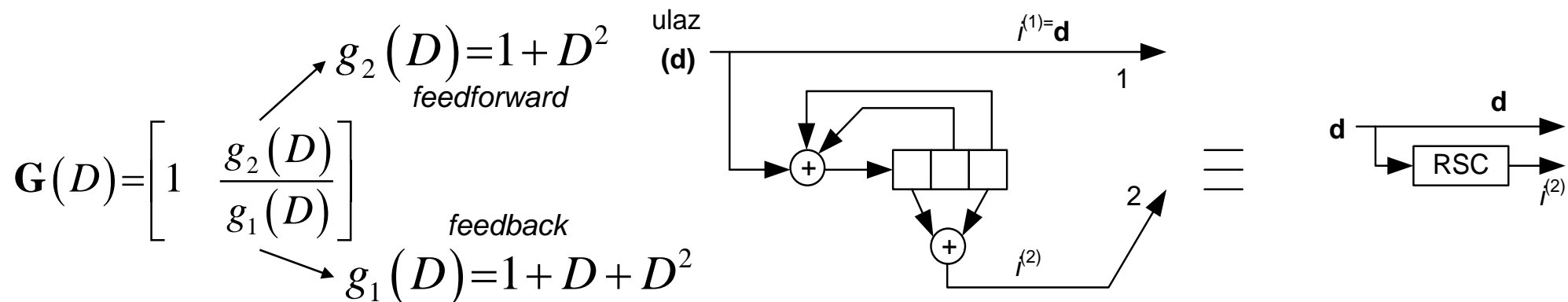
- ♦ engl *Parallel Concatenated Convolutional Code* (skr. PCCC) *with interleaving*

- ♦ prepletač (engl. *interleaver*)
 - mijenja poredak ulaznog slijeda bita/okteta na deterministički način
 - ulaz i izlaz sadrže iste simbole, ali drugačije poredane

RSC koder

- ♦ vrste prepletanja
 - blokovsko, pseudoslučajno (u turbo kodovima), ...
 - prepletač popravlja performanse koda
- ♦ obično se koriste dva ista konstitutivna koda
 - rekurzivni sistematski konvolucijski (RSC) kodovi
 - obično imaju malu graničnu duljinu L
 - RSC kôd se dobiva koristeći nesistematski konvolucijski koder s povratnom vezom

Turbo koder

- ♦ turbo koder: paralelna veza najčešće dva jednaka RSC koda odvojena sklopom za prepletanje bitova (engl. *interleaver*)

